

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 14.6.2004 61. vuosikerta Numero 2 Sivu 7

Puutarhatuotanto kehittyy vauhdilla

Risto Tahvonen, MTT

Puutarhatuotantoa on saneerattu Suomessa tehokkaasti uuden kilpailutilanteen ja uusien viljelymenetelmien innoittamina. Tämä on onnistunut vain tutkimuksen, neuvonnan ja puutarhatuotannon saumattomalla yhteistyöllä. Muuttuneiden hinnoitteluperusteiden johdosta puutarhatuotannon ja viherrakentamisen arvo on noussut kansantaloudenkin kannalta merkittävästi.

Suomalainen puutarhatuotanto säilyy ja kehittyy EU:n laajentuessakin, sillä kuluttajat suhtautuvat myönteisesti suomalaiseen tuotantoon. Kotimaisia puutarhatuotteita arvostetaan. Tämä näkyy tuotannon omavaraisuuden korkeana asteena ja joissakin tuotteissa, kuten kasvihuonevihanneksissa, ulkomaista parempana hintatasona. Omavaraisuus on päälle 70 % lähes kaikissa tuoteryhmissä. Ainoastaan omenaa ja vadelmaa tuodaan paljon maahamme. Syynä tähän ovat pienet sadot ja kehittymättömät viljelytekniikat, vanhanaikaiset pääalajikkeet ja varsinkin vadelmalla heikko talvenkestävyys. Kotimaisuuden takaa myös uudistunut viljelytekniikka, josta mainiona esimerkkinä on ympärivuotinen kasvihuonetuotanto. Näin saadaan korkealuokkaisia salaatteja, kukkia, tomaatteja ja kurkkuja kesät talvet.

Raha liikkuu mutta ei jää kukkaroon

Puutarhatuotannon markkina-arvon osuus koko maataloudesta on kasvanut maassamme vuosi vuodelta. Syynä on maataloustuotteiden, erityisesti peltoviljelykasvien, hintojen lasku, mutta myös puutarhatuotteiden kysynnän kasvu. Tällä hetkellä puutarhatuotannon markkina-arvo ilman tukia on käytännössä sama kuin peltokasvien. Kun puutarhatuotantoon lasketaan lisäksi viherrakentaminen, jonka arvo on kaksikertainen muuhun puutarhatuotantoon nähden, on yhteisarvo merkityksellinen koko kansantaloudessa. Peruspuutarhatalous työllistää yhdessä viherrakentamisen kanssa noin 40 000 henkeä.

Puutarhatuotannossa liikkuu nyt paljon euroja, mutta silti alan kannattavuus on usein erittäin huono. Suomen puutarhatalous elää nopeaa rakennemuutosta. Sen aiheuttavat viljelijöiden ikärakenne, uudistuva viljelytekniikka ja yhdentyvät EU-markkinat. Ympärivuotinen kasvihuonetuotanto syrjäyttää perinteisen luonnonvaloon perustuvaa tuotantoa. Niinpä lukuisat tomaatin-, kurkun- ja kukkientuottajat joutuvat lopettamaan tuotannon

kannattamattomana. Viljelypinta-alan odotetaan pienenevän, mutta sekä vihannesten että kukkien tuotantomäärät säilyvät. Avomaatuotteista mansikan viljelyala vähenee jopa 1 000 – 1 500 hehtaaria, koska tuotanto tehostuu. Vuoden 2003 ankara talvi antoi tälle kehitykselle lähtölaukauksen. Samoin herukkatuotanto on nykyisillä vanhahtavilla viljelymenetelmillä taloudellisissa vaikeuksissa. Sen sijaan varmoja menestyjiä ovat taimistotuotanto, viherrakentaminen ja puutarhatarvikekauppa.

Tutkimus, tuotekehitys ja pohjoinen ulottuvuus

Puutarhatuotannon menestyksen salaisuus on tehokkaassa tutkimuksessa, tuottajien ja neuvojen tekemässä tuotekehittämisessä sekä pohjoisten olojen hyödyntämisessä viljelyssä. Esimerkiksi kasvinsuojelussa hyödynnetään tehokkaita biologisia ja viljelytekniisiä menetelmiä. Tällä hetkellä Suomessa käytetäänkin vähiten torjunta-aineita maailmassa. Käytännössä kasvihuonevihanneksia tuotetaan meillä ilman torjunta-aineita. Tämän mahdollistavat biologisen kasvinsuojelun lisäksi nykyaikaiset kasvualustat ja modernit säätötekniikat.

Pohjoisia oloja hyödynnetään nerokkaasti kasvihuoneissa. Näin kukista ja vihanneksista saadaan paras sato keväällä ja syksyllä. Pienin ja huonolaatuisin sato saadaan puolestaan keskikesällä. Tämä on aikaisempiin vuosiin verrattuna ristiriitaista, sillä kesällä on eniten valoa. Ympärivuotisessa kasvihuonetuotannossa kasvuolot voidaan kuitenkin järjestää muina vuodenaikoina paremmiksi kuin kesällä. Kuumuutta, kosteutta, hiilidioksidia ja kasvien vesihuoltoa ei nimittäin pystytä kesällä hallitsemaan yhtä tehokkaasti kuin kevättalvella ja keväällä, jolloin ulkona on aina kylmempää kuin kasvihuoneessa. Silloin voidaan hyödyntää keinovalojen lämpökin.

Nykyiset tuotantotekniikat ovat 2–3 kertaa tehokkaampia kuin perinteiset. Parhaat viljelijät saavat esimerkiksi kurkusta 100–130 kg/m², tomaatista 50–80 kg/m² ja ruususta 400–800 kpl/m² satoa vuodessa. Nämä sadot ovat 50–100 % suurempia kuin eteläisissä kilpailijamaissa. Samalla saamme tasoitusta kalliisiin tuotantokustannuksiimme. Kun opimme vielä tulevaisuudessa hallitsemaan kesäajan lämpökuorman ja hyödyntämään tekovalojen hukkalämmön ilman tuuletusta, tuotanto tehostuu ja puutarhatuotteiden laatu paranee entisestään. Nykyiset huippusadot voivat kasvaa vielä 20–50 %. Tämä edellyttää kuitenkin ennakkoluulotonta uuden tekniikan ja viljelyn tutkimusta.

Avomaapuutarhakasveilla on Suomessa vakiintunut asema. Osaamme kasvattaa tuoremarjat lähes yhtä tehokkaasti kuin kilpailijamaissa, mutta tuotteiden puhtaudessa kilpailijat jäävät hopealle. Tästä syystä pohjoisen tuoremarjat ovat kuluttajien suosiossa. Uusimmat viljelytekniikat kastelussa, lannoituksessa, taimituotannossa ja kasvinsuojelussa parantavat marjantuotannon näkymiä. Samoin avomaavihannesten tuotanto ja varastointi on tehokasta.

Markkinoissa opittavaa

Uudet EU-ratkaisut toivat sisämarkkinoille uusia tuottajia. Erityisesti Puolan hedelmän ja vihannesten tuotanto voi olla tulevaisuudessa merkittävää. Vielä nyt markkinointi on siellä kehittymätöntä, mutta jo muutamassa vuodessa Puolan omenat ja vihannekset voivat olla meidän markkinoillamme. Varsinkin pieni omenatuotantomme on silloin koetuksella, elleemme osaa hyödyntää uusia viljelytekniikoita ja varastointia sekä yhteistä markkinointia. Erityisesti suomalaiset keskusliikkeet kaipaavat suuria yhtenäisiä kauppaeriä ja tasaista tarjontaa. Tämä edellyttää viljelijöiltä yhteisiä markkinoita ja laatusopimuksia. Samalla kaupankäynti toreilla ja teidenvarsilla vähenee.

Lisätietoja: risto.tahvonen@mtt.fi
puh. (02) 477 2201

Puutarhatuotannon omavaraisuus Suomessa. (Puutarhaliitto ry. 2003).

Kasvihuonetuotanto		Avomaatuotanto	
	%		
Tomaatti	63	Porkkana	97
Kurkku	79	Kukkakaali	69
Ruukkuvihannekset	n. 100	Sipuli	94
Sipulikukat	yli 90	Mansikka	81
Leikkokukat	70	Vadelma	22
Ryhmäkasvit yms.	100	Omena	6
Ruukkukasvit	66	Taimet	50

Puutarhatuotteiden myynnin arvo Suomessa vuonna 2001. (Puutarhaliitto ry. 2003).

	Miljoonaa euroa
Avomaavihannekset	75,1
Marjat ja hedelmät	31,1
Taimitarhatuotanto	31,1
Kasvihuonekoristekasvit	89,8
Kasvihuonevihannekset	99,5
Tuet	53,8
Viherrakentaminen	772

kuvat: Risto Tahvonen



Gerbera on tullut takaisin suomalaiseen kasvihuonetuotantoon. Viljelyssä sovelletaan ympärivuotista viljelytekniikkaa, jolloin satomäärät nousevat perinteiseen tuotantoon verrattuna noin kaksinkertaisiksi.



Tomaatin viljelyssä on viimeisen kolmen vuoden aikana siirrytty neuvonnan ja tutkimuksen tehokkaalla yhteistyöllä ympärivuotiseen tuotantoon. Tässä menetelmässä tomaatteja valotetaan 12–18 tuntia vuorikaudessa, jos ei ole riittävästi luonnonvaloa.



Kääpiöivien omenapuiden perusrunkojen käyttöönotto mullisti omenanviljelyyn. Istutustiheys 2–3-kertaistui, tihkukastelu tuli ”pakolliseksi”, leikkaus- ja tuentateknikka uudistuivat ja omenien poiminta helpottui.